

Conseil de l'Egalité des Chances entre Hommes et Femmes
Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen
Rat für Chancengleichheit zwischen Männern und Frauen

**ADVIES NR. 75 VAN DE RAAD VAN DE GELIJKE KANSEN VOOR MANNEN EN
VROUWEN VAN 17 OKTOBER 2003 BETREFFENDE DE VEILIGHEIDS- EN
PREVENTIECONTRACTEN**

ADVIES NR 75 VAN DE RAAD VAN DE GELIJKE KANSEN VOOR MANNEN EN VROUWEN VAN 17 OKTOBER 2003 BETREFFENDE DE VEILIGHEIDS- EN PREVENTIECONTRACTEN

Gebruikmakend van de bevoegdheden die aan de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen werden toegekend, bij artikel 4, paragraaf 1 van het KB tot reorganisatie van de Raad van de Gelijke Kansen van 4 april 2003, heeft zij op eigen initiatief het volgende advies uitgebracht:

I. VASTSTELLING

A. De geschiedenis¹

De veiligheids- en samenlevingscontracten zijn ontstaan in 1992, na de incidenten in Vorst, de aanslagen van de bende van Nijvel, de CCC en het Heizeldrama. Ze waren een reactie op het grote onveiligheidsgevoelens bij de bevolking.

Met dit initiatief wilde de Federale overheid gezamenlijk met de gewesten en de gemeenten een geïntegreerde preventie van de criminaliteit waarborgen op lokaal vlak. Met bepaalde gemeentes en steden (afhankelijk van bepaalde vooropgestelde criteria) werden contracten afgesloten waarin verschillende concrete acties werden vastgelegd. Hoewel het elke gemeente vrij stond om zelf initiatieven te lanceren, moesten deze initiatieven – en dit tot 31 december 2001 – echter kaderen binnen het algemene patroon van de contracten, die zich baseren op twee pijlers: het luik Politie en het luik Preventie.

- Het politiehooftstuk:
dit beoogde vooral een beter zichtbare aanwezigheid van de ordediensten in het straatbeeld. Dat is een sleutelgegeven voor de daadwerkelijke beveiliging, maar ook voor de versterking van het veiligheidsgevoel.
Hiertoe konden steden en gemeenten die niet over een voltallig politiekader beschikten, politieagenten in dienst nemen om een antwoord te bieden aan de nieuwe maatschappelijke realiteit. Bovendien werden, in het kader van deze contracten, burgers in dienst genomen om de politie te ontlasten van de zuiver administratieve taken. Andere aandachtspunten waren: het oprichten van een buurtpolitie, diensten voor slachtofferbejegening, de verbetering van de commissariaten etc....
- Het preventief hoofdstuk:
dit hoofdstuk beoogde de follow-up van specifieke problemen zoals de preventie van het schoolverzuim, de jeugdbegeleiding, strijd tegen druggebruik ... Het werd uitgevoerd door werknemers die niet behoren tot het politiekorps, maar die ook onder het lokaal gezag vallen.

Binnen elk contract kunnen verschillende projecten worden gelanceerd. De steden en gemeenten staan in voor de concrete uitwerking van de projecten. In totaal waren 29 steden en gemeenten betrokken bij dit initiatief.

Het regeerakkoord van maart 1992 voorzag bovendien in de oprichting van een permanente structuur met bevoegdheden in preventie-aangelegenheden: het Vast Secretariaat voor het Preventiebeleid (het VSP) (KB van 12 maart 1993) ondergebracht binnen het Ministerie van Binnenlandse zaken. Het VSP is onder andere bevoegd voor het aanleggen van documentatie inzake criminaliteitspreventie en de opvolging van de 'contracten'.

In 1996 werd een nieuw luik toegevoegd aan de veiligheidscontracten: de "Stedelijke vernieuwing". Veertien pilootgemeenten hebben dit derde luik toegevoegd aan het programma van hun veiligheidscontract, dat van een andere naam werd voorzien, nl. "veiligheids- en samenlevingscontract". Dit nieuwe initiatief, gebaseerd op het transversale karakter van de

¹ Geweldspreventie; pistes en lokale initiatieven; Ministerie van Binnenlandse zaken, vast secretariaat voor preventiebeleid; 2002, p.9-10

beleidsvormen, houdt vijf krachtlijnen in: de strijd tegen armoede, de verbetering van de stedelijke omgeving en van de levensomstandigheden in de wijken, een verhoogde politionele aanwezigheid, een sociale geïntegreerde ontwikkeling en de oprichting van justitieantennes.

Naast de Veiligheids- en Samenlevingscontracten waren er tot 31 december 2001 ook nog de Preventiecontracten. De Preventiecontracten, in totaal 46, ontstonden in hetzelfde licht en zijn gebaseerd op hetzelfde principe van de Veiligheids- en Samenlevingscontracten. Deze contracten zijn bestemd voor de middelgrote Belgische steden en gemeenten en moesten ervoor zorgen dat preventie op verschillende niveaus kan worden georganiseerd teneinde te komen tot een betere veiligheid op hun grondgebied. Het grote verschil met de Veiligheids- en Samenlevingscontracten bestaat in het feit dat deze preventiecontracten slechts 1 luik bevatten, nl. het luik Preventie.

In de loop van 2000 werden deze contracten door de minister van Binnenlandse zaken grondig geëvalueerd. Ondertussen werd ook de politiehervorming doorgevoerd, welke ook een invloed had op de toekomstige structuur.

B. De " nieuwe " contracten 2002-2003

Vanaf januari 2001 werd het onderscheid tussen de Veiligheids- en Samenlevings-, en preventiecontracten niet meer gemaakt. Op 4 mei 2001 keurde de Ministerraad de inhoud en de budgetten goed van de 73 "nieuwe" lokale veiligheidscontracten, die voortaan 'Veiligheids- en Preventiecontracten' heten, en dit voor een totaalbedrag van 33.162.594,35 euro; (1.337.775.740 Bef). Het politionele luik werd uit de contracten genomen. De contracten werden voortaan ook afgesloten voor 1 jaar met de mogelijkheid tot verlenging van een jaar en dit om de lange termijnwerking van de projecten te verbeteren.

Alle contracten omvatten voortaan zes delen die een bepaalde richting geven aan de inhoud van de uit te voeren projecten: onder andere wordt er gevraagd om initiatieven te nemen met betrekking tot het versterking van een gemeentelijk preventiebeleid, met betrekking tot de aanpak van specifieke criminaliteitsfenomenen, met een betere integratie van de doelgroepen etc....

C. Specifieke aandacht voor 'partnergeweld' ²

Aangezien de 'geweldsproblematiek' een belangrijk deel uitmaakt van de preventiecontracten, werd er binnen het VSP een specifieke 'cel geweld' opgericht die preventiemateriaal uitwerkt en studie verricht voor de steden en gemeenten. Naast de thema's geweld op school, jongerengeweld, vandalisme, geweld in risicoberoepen, verkeersagressie, werd heel recent 'geweld tegen vrouwen en intrafamiliaal geweld' als een bijzonder aandachtspunt gelanceerd. Specifiek preventiemateriaal (campagne 'cool') en een specifieke vormings- en sensibiliseringscyclus voor de preventieambtenaren werd uitgewerkt. Ten slotte werd er in het repertorium van het VSP 'geweldspreventie: pistes en lokale initiatieven, december 2001' een hoofdstuk gewijd aan 'intrafamiliaal geweld'. Deze nieuwe initiatieven werden ook als strategische doelstellingen vermeld in het 'mainstreamingsrapport' dat werd goedgekeurd door de ministerraad op 26 januari 2001.

D. De pilootprojecten 'intrafamiliaal geweld'

Om de steden en gemeenten nog meer aan te moedigen preventieprojecten uit te werken inzake 'geweld tegen vrouwen' werd een specifiek financieringsprogramma uitgewerkt.

In aansluiting op het Nationaal plan ter bestrijding van geweld op vrouwen van 11 mei 2001 verleende de Vice-Eerste Minister, Minister van Minister van Werkgelegenheid en Gelijke kansenbeleid,

² Geweldspreventie; pistes en lokale initiatieven; Ministerie van Binnenlandse zaken, vast secretariaat voor preventiebeleid; 2002, p. 10-12 en het Nationaal actieplan tegen geweld op vrouwen, Staat van de uitvoering van het programma vervat in de nota van de Federale Staat, periode van 11 mei 2001 tot 4 juni 2002.

handelend in samenspraak met de Minister van Binnenlandse zaken, een specifieke steun aan de steden en gemeenten die, in het kader van de veiligheids en preventiecontracten, concrete en vernieuwende projecten uitwerken ter bevordering van de gelijke kansen tussen mannen en vrouwen.

In totaal werden 3 specifieke pilootprojecten geselecteerd en uitgewerkt inzake intrafamiliaal geweld. Voor deze projecten werden specifieke contracten opgesteld die als bijvoegsel aan de bestaande 'veiligheids- en preventiecontracten' werden gehecht. Per project werd een maximaal budget voorzien van 24.879 euro per jaar.

Eind 2002 werden deze projecten door de Directie Gelijke Kansen van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg, in samenwerking met het VSP geëvalueerd.

Voor 2003 werden deze projecten voor de laatste maal verlengd. De aandachtspunten uit de evaluatie werden in deze nieuwe contracten ingebracht.

Stad Gent: uitbouwen van een systeem van tele-vrouwenalarm

In totaal worden 10 alarmsystemen voor slachtoffers van partnergeweld/stalking voorzien. Via een persoonlijk alarmsysteem kan de vrouw, slachtoffer van partnergeweld en potentieel slachtoffer van stalking, in geval van nood, via een permanent telesecretariaat, een dringende politie-interventie oproepen zodat het dreigend geweld kan voorkomen of gestopt worden. De keuze van een stil of een luid alarm wordt aan het slachtoffer overgelaten. Het systeem werkt ook preventief naar de ex-partner die ziet dat er rond de vrouw een structuur wordt opgebouwd om haar te helpen. Dit beperkt de macht die de dader nog heeft over het leven van de gebruikster van het systeem.

De vrouwen die in aanmerking komen voor dit project worden zorgvuldig gescreend op basis van een profiel en ze worden individueel begeleid en gevormd. Ze krijgen informatie over hun rechten en plichten en over de gronden waarop de belager kan worden aangehouden. Per gebruikster wordt een draaiboek op maat opgesteld. De aangeduide casemanager doet niet aan hulpverlening, maar stimuleert het ondersteuningsnetwerk van het slachtoffer. Er werden affiches en folders uitgewerkt. Half december 2002 werd van start gegaan met een proefdraai van het project. Hierbij werd één kandidate aangesloten op een stil alarm, en werd er gekeken hoe de concrete opvolging van een alarm in de praktijk verliep. Hierbij werd gekeken naar hoe het beslissingsproces binnen de indicatiecommissie verliep, hoe de politionele interventie na een alarm in zijn werk ging, of de alarmtoestellen wel goed functioneerden en adequaat waren geprogrammeerd, en hoe het slachtoffer de zorg ervaarde die ze aangeboden kreeg. Deze proefperiode duurde ongeveer anderhalve maand en had tot doel alle mogelijke kinderziekten op te sporen en te verhelpen, teneinde in 2003 met een goed geolied project verder te kunnen gaan. Ondertussen zijn reeds 3 aansluitingen geïnstalleerd en worden er drie nieuwe aanvragen door de indicatiecommissie bestudeerd. Bij geen enkele van de alarmen tot nu toe een echte oproep noodzakelijk gebleken. Vermoedelijk heeft dit te maken met het feit dat het systeem ook afschrikwekkend is naar de daders toe. De testresultaten tonen aan dat bij een oproep de politie binnen de 10 minuten aanwezig is.

Gemeente St. Jans-Molenbeek: preventie van het intrafamiliaal geweld.

Deze preventie concretiseert zich in 2002-2003 door het installeren van informatieve werkgroepen, houden van groepssessies, organiseren van individuele opvang en gezinsondersteuning, organisatie van werkvergaderingen en reflecties met plaatselijke betrokken partijen en de versterking van het geleverde werk van de gespecialiseerde netwerken. Deze preventie is vooral gericht op mensen uit allochtone milieus. 'Geweld en mishandeling' wordt in zijn ruimste context bekeken. Na een jaar werking blijkt vooral de preventie erin te bestaan de vrouwen en hun kinderen uit multiculturele wereld samen te brengen in informatieve gespreksgroepen, evenementen, etc... Via deze weg kunnen bepaalde hot items zoals emancipatie van de vrouw, roldoorbrekende opvoeding van de kinderen, geweldloze opvoeding van de kinderen, verstoting, uithuwelijking, geweld, seksuele rechten, mindervaliden enz...worden aangekaart. De informele werkgroepen zijn noodzakelijk aangezien het hier een groep betreft waar de emancipatie van de vrouw nog niet is doorgevoerd en deze vrouwen

bijvoorbeeld nog de toestemming moeten hebben van hun echtgenoot om deze groepen bij te wonen. Uit de evaluatie van het eerste werkingsjaar blijkt dat er bovenal moet gewerkt worden aan de assertiviteit van de vrouwen zelf. Concretere samenwerking zal worden uitgewerkt met centra zoals PMS, medische centra, etnisch-psychologische centra etc..

Gemeente Seraing: uitbouw van een centrum voor intrafamiliaal geweld.

In het centrum worden werkgroepen georganiseerd, worden slachtoffers opgevangen via het houden van groepsessies, het organiseren van individuele opvang en gezinsondersteuning. Het centrum zal ook reflecties, sensibiliseringsacties en informatieuitwisselingen organiseren met plaatselijke betrokken partijen. Na een jaar werking werden reeds volgende resultaten geboekt: aanmeldingsfiches werden verspreid naar verschillende centra die met intrafamiliaal geweld kunnen worden geconfronteerd; contacten met verschillende diensten zullen resulteren in verbeterde statistische gegevens; er is een nauwere samenwerking met de politie- en de hulpverleningsdiensten. Bij elke tussenkomst door de politie werd een PV opgesteld of werd aan het slachtoffer individuele informatie doorgegeven voor verdere afhandeling van de zaak, of werd een doorverwijzing georganiseerd. Inzake individuele psychologische opvang en hulpverlening van slachtoffers en of daders werden reeds eind 2002 meer dan 38 dossiers ingeschreven. Bemiddeling tussen dader en slachtoffer in combinatie met hulpverlening wordt geconcretiseerd met specifieke centra. Tenslotte werden verschillende theatervoorstellingen georganiseerd die personen heel concreet sensibiliseren rond intrafamiliaal geweld.

E. Het regeerakkoord d.d. 08.07.03

In het regeerakkoord van juli 2003 wordt uitdrukkelijk vermeld dat de veiligheids- en preventiecontracten zullen worden verlengd en dit voor een langere termijn zodat de duurzaamheid van het lokaal veiligheids- en preventiebeleid kan worden gegarandeerd. Positief is ook dat de budgetten voor de contracten worden opgetrokken.

Evenwel wordt in de vermelde prioriteiten voor de verlenging van de contracten 'intrafamiliaal geweld' niet geciteerd. Een verlenging van de contracten 2001-2003 biedt ook geen garantie dat de pilootprojecten 'geweld tegen vrouwen' zullen worden hernieuwd aangezien het hier gaat om een specifiek bijvoegsel aan de basiscontracten en een bijkomende financiële steun betrof die een einde neemt in december 2003.

II. AANBEVELINGEN

A. Specifieke aandacht voor Geweld tegen vrouwen

De Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen wenst het belang van een structureel federaal preventiebeleid inzake geweld tegen vrouwen te onderstrepen.

De Raad verzoekt om een blijvende specifieke belangstelling voor de preventie van geweld op vrouwen in de veiligheidscontracten.

Daarom verzoekt de Raad uitdrukkelijk dat geweld tegen vrouwen als één van de prioritaire aandachtspunten wordt hernomen bij het opnieuw lanceren van de nieuwe contracten in 2004.

B. Mainstreaming

De Raad verzoekt dat het thema geweld tegen vrouwen niet enkel zou hernomen worden als een apart, een versnipperd deel (noch qua budget, noch qua acties). Geweld tegen vrouwen moet uiteindelijk een geïntegreerd deel uitmaken van de algemene doelstelling van de uitbouw van de 'veiligheidscontracten'.

Naast het lanceren van specifieke projecten in de veiligheidscontracten moet men er ook naar streven dat in elke actie rond preventie en veiligheid het genderspect wordt geïntegreerd.

C. Het Nationaal actieplan tegen geweld tegen vrouwen

De Raad verzoekt, in navolging van de aanbevelingen van de Raad van Europa³ en van zijn advies nr. 43 betreffende het nationaal plan ter bestrijding van geweld⁴, om een evaluatie en het herlanceren van het Nationaal Actieplan 'geweld tegen vrouwen' en van het mainstreamingsplan van de regering. In beide actieplannen kunnen bijkomende initiatieven inzake preventie van geweld tegen vrouwen worden behandeld. Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen moet er naar streven dat alle acties, vermeld in al deze drie regeringsinitiatieven, op elkaar worden afgestemd.

In de veiligheids- en preventiecontracten 2001-2003 werd in de preambule verwezen naar het Nationaal Drugsbeleid. Het Nationale Actieplan 'geweld tegen vrouwen' werd niet geciteerd. De Raad verzoekt dat er in de nieuwe contracten uitdrukkelijk gerefereerd wordt naar het nieuwe Nationaal Actieplan 'geweld tegen vrouwen'. Op die manier bouwt men een garantie in dat het lokaal beleid aansluit bij de nationale prioriteiten inzake gelijke kansen voor mannen en vrouwen, die een Belgische vertaling zijn van de aanbevelingen van de Raad van Europa.

D. Nieuwe aandachtspunten

De Raad verzoekt om in de nieuwe projecten 'geweld tegen vrouwen' aandacht te besteden aan vernieuwende thema's rond preventie tegen geweld op vrouwen. Denken we maar aan thema's zoals daderhulp; training voor kinderen, geweldloze opvoedingen, relatievorming bij jongeren, gendercommunicatie bij jongeren, sociale veiligheid, allochtone vrouwen, geweld bij zwangerschappen, beeldvorming van vrouwen, sociale preventie, etc... De meeste van deze thema's worden uitdrukkelijk aangehaald in de aanbeveling van de Raad van Europa en in het advies nr 69 van de Raad van de Gelijke Kansen voor mannen en vrouwen⁵.

Ter ondersteuning zou er ook een nieuw repertorium (geweldspreventie, pistes en lokale initiatieven-2004) kunnen samengesteld en verspreid worden, waarin naast de publicatie van nieuwe projecten ook de evaluatie van de projecten 2001-2003 als *good practices* worden vermeld.

E. Intrafamiliaal geweld binnen het VSP

De Raad verzoekt uitdrukkelijk voor de blijvende opvolging van het initiatief inzake intrafamiliaal geweld bij het VSP. Wat het vervolg van het specifiek project 2001-2003 van intrafamiliaal geweld betreft, verzoekt hij om de opvolging van de sensibilisering/opleiding voor de preventieambtenaren. De huidige sensibiliserings- en opleidingsacties dienen geëvalueerd te worden en indien nodig bijgestuurd te worden. Dit initiatief dient zeker te worden uitgebreid naar andere betrokken partijen binnen het federaal veiligheids- en preventiebeleid.

Een samenwerking met de Provinciale coördinatoren 'geweld' en de Diensten Gelijke Kansen van de steden en gemeenten voor deze sensibiliserings- en opleidingsacties is aan te raden. Op die manier wordt een coördinatie tussen de verschillende bestaande betrokken partijen en de coherentie voor het lokaal geweldsbeleid bevorderd. Momenteel zijn er teveel verschillende diensten op lokaal vlak

³ Aanbeveling R(2002)5 van het Comité van Ministers aan de lidstaten in verband met de bescherming van vrouwen tegen geweld, goedgekeurd op 30 april 2002

⁴ Advies van 20 april 2001 van het Bureau van de Raad van de Gelijke Kansen betreffende het ontwerp van oriëntatienota van de federale staat rond een nationaal plan ter bestrijding van het geweld tegen vrouwen.

⁵ Advies nr. 69 van het Bureau van de Raad van de Gelijke kansen voor Mannen en Vrouwen van 14 februari 2003 betreffende daderhulp bij partnergeweld. bekrachtigd door de raad op 10 april 2003.

werkzaam rond het thema ‘geweld tegen vrouwen’ waartussen geen enkel onderling overleg wordt gepleegd. Deze versnippering komt het beleid niet ten goede. Door samenwerking kan men tot een beter geïntegreerd en gestructureerd beleid komen.

F. Samenwerking Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen

De Raad verzoekt ten slotte om een nauwe samenwerking met het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen. Een dergelijke samenwerking kan de coördinatie tussen en de integratie in andere beleidsinitiatieven bevorderen.